

Svetový deň divadla 2015

Skutočných divadelných majstrov možno najľahšie nájsť mimo divadla. Sú to obyčajne tí, ktorých nezaujíma divadlo ako stroj na reprodukovanie konvencií a známych klišé. To oni hľadajú pulzujúci prameň, tie živé prúdy riek, ktoré obmývajú divadelné sály a v nich davy ľudí obdivujúcich napodobeniny toho či oného sveta. Imitujeme, namiesto toho, aby sme vytvárali svety vlastné, úchvatné, úplne závislé na dialógu s publikom a na emóciách, ktoré plávajú pod povrchom a ktoré v skutočnosti dokáže najlepšie odhaliť divadlo.

Takéto inšpirácie najčastejšie nachádzam v próze. Dennodne rozmýšľam o spisovateľoch, ktorí takmer pred sto rokmi prorocky, hoci zdržanlivo opísali úpadok európskych bohov, súmrak, ktorý ponoril našu civilizáciu do dodnes nerozjasnenej temnoty. Myslím na Franza Kafku, Thomasa Manna a Marcela Prousta. Dnes by som do skupiny prorokov zahrnul ešte Johna Maxwella Coetzeeho.

Ich spoločný pocit z nevyhnutného konca sveta, nie planéty, ale modelu medziludských vzťahov, spoločenského poriadku a revolt, je pre nás tu a teraz dráždivo aktuálny. Pre nás, ktorí žijeme po konci sveta. Žijeme tvárou v tvár zločinom a konfliktom denne zapálených na nových miestach dokonca rýchlejšie, než všadeprítomné médiá stíhajú zaznamenať. Tieto plamene rýchlo začnú nudiť, nenávratne miznú z novinových správ a my sa cítime bezmocní, zdesení a obklúčení. Už nie sme schopní budovať veže a múry, ktoré tvrdohlavo stavíme, nás nechránia pred ničím – naopak, samé vyžadujú ochranu a starostlivosť, ktorá nám berie veľký kus životnej energie. A nemáme už ani silu, aby sme sa pokúšali pochopiť, čo leží za bránou, za múrom. Vlastne práve preto musí existovať divadlo, presne v tom má hľadať svoju silu. Nazerať tam, kde je to zakázané.

„Legenda sa usiluje zistiť, čo je nepochopiteľné. Práve preto, že tkvie v pravde, musí skončiť v nevysvetliteľnom“ – tieto slová, ktorými Kafka opísal metamorfózy legendy o Prometeovi, vystihujú aj to, aké by malo byť divadlo. Divadlo, ktoré začína v hĺbke pravdy a svoj koniec nachádza v nevysvetliteľnom. A práve také divadlo želim všetkým tvorcom, tým na javisku aj tým v hľadisku, a prajem im to z celého srdca.

Krzysztof Warlikowski

Preklad: Martina Mašlárová, Martina Kotlíriková